Uri Tsvi Grinberg: Gedichte

Den hier wiedergegebenen Transkriptionen liegt das standardisierte System des YIVO Institutes for Jewish Research zu Grunde. Da sich dieses vor allem an englischsprachige Leser richtet, sind einige Besonderheiten zu beachten: jiddisch Zayen ‚ז' wird stets mit dem Buchstaben ‚z' (wie *S*onne) wiedergegeben, jiddisch Samekh (ס) stets mit ‚s' transkribiert (auszusprechen wie ‚da*s*'). Des weiteren gibt es im Jiddischen die Möglichkeit einem Verb ein Personalpronomen verkürzt voranzustellen: *kh´bin* = *ikh bin* oder *s'kumt* = *es kumt*. Generell bietet es sich gerade für ungeübte Leser an, den Text laut und akzentuiert vorzutragen, da sich die meisten Verständnisschwierigkeiten dann meist von selbst erledigen. Weitere Informationen unter: http://www.yivoinstitute.org/yiddish/alefbeys_fr.htm oder unter: http://www.hagalil.com/jidish/yivo.htm.

vanderung

di zelbe kraft, vos traybt dem yam
tsu shtromen tsu keyn sof nisht tsu –
di selbe voynt in mir un git
durkh teg un nekht mir nisht di ru.

dos selbe benkenish, vos rayst
dem foygl fun dem nest avek –
iz di vos heyst mir geyn aleyn
un keyn mol kumen tsum a breg.

וואַנדערונג

די זעלבע קראַפֿט, וואָס טרײַבט דעם ים
צו שטראָמען צו קיין סוף נישט צו –
די סעלבע וווינט אין מיר און גיט
דורך טעג און נעכט מיר נישט די רו

דאָס סעלבע בענקעניש , וואָס רײַסט
דעם פֿויגל פֿון דעם נעסט אַוועק –
איז די וואָס הייסט מיר גיין אַליין
און קיין מאָל קומען צוזם אַ ברעג.

yam = Meer
sof = Ende, Grenze
benkenish = Heimweh
breg = Ufer, Küste

ikh veys nisht vi s´kumt

ikh veys nisht vi s´kumt: kh´bin geboyrn a mentsh,
vi ajeder, mit fleysh un mit blut, nor iz hartz
iz faranen azoys, vos iz glaykh tzu a harf
un es tzitert un shpilt.

ikh veys nisht vi s´kumt: kh´ze vos andere zeen.
jenem farbikn shpil fun fartog un farnakht
un nor eyner in ikh, vos shtel op mikh un gaf
un gey oyf in gezang.

ikh veys nisht vi s´kumt: in levonike nekht
bin ikh ful mit geveyn un neshome-gebet
un kh´hob nisht keyn shoys far mayn gliikn kop
nor a kalt vaysn vant. —

איך ווייס נישט ווי ס´קומט

איך ווייס נישט ווי ס´קומט: כ´בין געבוירן אַ מענטש,
ווי אַיעדער, מיט פֿלייש און מיט בלוט, נאָר איז האַרטז
איז פֿאַראַנען אַזויס, וואָס איז גלײַך טזו אַ האַרף
און עס טזיטערט און שפּילט.

איך ווייס נישט ווי ס´קומט: כ´זע וואָס אַנדערע זעען.
יענעם פֿאַרביקן שפּיל פֿון פֿאַרטאָג און פֿאַרנאַכט
און נאָר איינער אין איך, וואָס שטעל אָפּ מיך און גאַף
און גיי אויף אין געזאַנג.

איך ווייס נישט ווי ס´קומט: אין לעוואָניקע נעכט
בין איך פֿול מיט געוויין און נעשמך-געבעט
און כ´האָב נישט קיין שויס פֿאַר מײַן גלײ̈קן קאָפּ
נאָר אַ קאַלט ווײַסע וואַנט-- .

azoys = so, wie ein
neshome-gebet = Totengebet, Gebet für die Seele
shoys = Schoß
gliiken = glühend

batrakhtung

vos iz mayn libshaft den andersh geven,
vi vanderung tif in dem hekhsten geberg
un keyn mol nisht kumen tsum shpits!

un hoykh in geberg iz meshuge der vind,
rayst er a feldz nokh a feldz; un nor ikh
bin shtarker geven fun a feldz!

bin ikh gegangen fun feldzn tsu feldz –
voynen in shpaltike feldzn di shleng,
vos tsishen baym filn a mentsh ...

hob ikh nisht eyn mol den grinlekhn sam
tif in mayn hartz un mayn moyekh gefilt,
hob ikh nisht eyn mol getsankt!

dokh bin ikh alts hekher gegangn in geberg,
gebrumt hot der meshugener vint
un s'hobn getsisht di shlang...

באַטראַכטונג

וואָס איז מײַן ליבשאַפֿט דען אַנדערש געווען,
ווי וואַנדערונג טיף אין דעם העכסטען געבערג
און קיין מאָל נישט קומען צום שפּיץ!

און הויך אין געבערג איז משוגע דער ווינד,
רײַסט ער אַ פֿעלדז נאָך אַ פֿעלדז; און נאָר איך
בין שטאַרקער געווען פֿון אַ פֿעלדז!

בין איך געגאַנגען פֿון פֿעלדזן צו פֿעלדז –
ווינען אין שפּאַלטיקע פֿעלדזן די שלענג,
וואָס צישען בײַם פֿילן אַ מענטש ...

האָב איך נישט איין מאָל דען גרינלעכן סם
טיף אין מײַן האַרטז און מײַן מוח געפֿילט,
האָב איך נישט איין מאָל געצאַנקט!

דאָך בין איך אַלץ העכער געגאַנגן אין געבערג,
געברומט האָט דער מעשוגענער ווינט
און ס`האָבן געצישט די שלאַנג...

meshuge = verrückt, übergeschnappt
sam = Gift, Bosheit od. Satan
moyekh = Geist, Verstand

oyf ale mayne vegn...

oyf ale mayne vegn in gedank,
ligt oysgegosn royt farnakhtengold;
un kh´se mayn ivr in a zayt farrukt,
vi an indsl...
vayter – shtromt der yam.

un far mir shpreyt zikh oys a vegnnetz
oyf links un rekhts. ikh veys nisht, vu tsu geyn,
dokh veys ikh eyns: ajeder vayter weg
firt nor tsum alerletstn veltweg: toyt.

אויף אַלע מײַנע וועגן...

אויף אַלע מײַנע וועגן אין געדאַנק,
ליגט אויסגעגאָסן רויט פֿאַרנאַכטענגאָלד ;
און כ´סע מײַן עבֿר אין אַ זײַט פֿאַררוקט,
ווי אַן אינדסל...
ווײַטער – שטראָמט דער ים.

און פֿאַר מיר שפּרייט זיך אויס אַ וועגננעטז
אויף לינקס און רעכץ. איך ווייס נישט, ווּ טזו גיין,
דאָך ווייס איך איינס: אַייעדער ווײַטער וועג
פֿירט נאָר צום אַלערלעצטן וועלטוועג: טויט.

farnakhtengold = Abendgold/ Abendrot
ivr = Vergangenheit

Abdruck mit freundlicher Genehmigung der Rechteinhaberin Aliza Greenberg. Transkription:Frank Auffenberg.

Das jiddische Werk Uri Tsvi Grinbergs liegt in zwei Bänden gesammelt vor, ist allerdings nur noch antiquarisch zu beziehen: Uri Zvi Greenberg: Collected Yiddish Works / Gezamelte werq. Vol. I: 1912-1921. Vol. II: 1922-1958. Ed. by The Yiddish Department of The Hebrew University of Jerusalem. Postscript: C. Shmeruk. Jerusalem: The Magnes Press, 1979.